

SUDSKA PRAKSA

PRAKSA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Pripremili:

Akademik prof.dr. Miodrag N. Simović
redovni član Akademije nauka i umjetnosti BiH u penziji
profesor emeritus Pravnog fakulteta Univerziteta u Bihaću

Prof. dr. Vladimir M. Simović
Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

NADLEŽNOST USTAVNOG SUDA U PITANJIMA KOJA MU JE PROSLIJEDIO BILO KOJI SUD U BOSNI I HERCEGOVINI U POGLEDU TOGA DA LI JE ZAKON, O CIJEM VAZENJU NJEGOVA ODLUKA ZAVISI, KOMPATIBILAN SA USTAVOM BIH, SA EVROPSKOM KONVENCIJOM ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA I NJENIM PROTOKOLIMA ILI SA ZAKONIMA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 147. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, br. 13/18, 93/19, 94/20, 90/21, 19/22 i 42/23)

Član 2. stav 3. Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije („Službene novine Federacije BiH“, br. 47/18 i 48/22)

Član 147. stav 1. Zakona o o penzijskom i invalidskom osiguranju u dijelu u kojem je propisano „sa prebivalištem u Federaciji ili distriktu Brčko Bosne i Hercegovine“, te član 2. stav 3. Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije nisu u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju jer se njima ne uspostavlja razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da posmrtnina predstavlja novo pravo koje je uvedeno Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju i čiji je cilj da dio troškova sahrane snosi penzijsko i invalidsko osiguranje. Pri tome, Ustavni sud zapaža da pitanje uslova za ostvarivanje prava na naknadu pogrebnih troškova predstavlja odraz stanja penzijskog sistema i procjene potrebnih sredstava za finansiranje svih prava koja pripadaju korisnicima penzije. U skladu s tim, Ustavni sud smatra da vlasti stoga moraju biti u mogućnosti da definišu posebne kriterije za ostvarivanje koristi od takve naknade. Naročito se ne može od javnih vlasti tražiti da ostvarivanje tog prava bude na štetu stabilnosti penzijskog sistema u situaciji kada postoji velik broj korisnika srazmjerne penzije. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je različit tretman, propisan spornim odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije zasnovan na legitimnom cilju koji se ogleda u potrebi zaštite stabilnosti penzijskog sistema.

U tom pogledu, Ustavni sud ponavlja da je javna vlast svakako u boljoj poziciji od sudija Ustavnog suda da riješi pitanja koja se odnose na to ko će imati pravo na naknadu pogrebnih troškova, koliki će biti iznos koji se isplaćuje po tom osnovu, te da propiše uslove pod kojim određena lica mogu ostvarivati ta prava. Prema tome, Ustavni sud smatra da navedeni razlozi doista spadaju u slobodno polje procjene nadležne vlasti, pa Ustavni sud nema razloga da ne prihvati da je u konkretnom slučaju različit tretman koji proizlazi iz osporenih odredaba zasnovan na legitimnom cilju.

Na kraju, Ustavni sud treba da odgovori na pitanje da li se uspostavlja pravična ravnoteža između javnog interesa i zaštite prava pojedinaca, odnosno u konkretnom slučaju nasljednika ili članova uže porodice preminulih korisnika penzije koji su u trenutku smrti imali prebivalište u Republici Srpskoj. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da odredbe kojima su javne vlasti nastojale propisati prebivalište kao ograničavajući uslov za ostvarivanje prava na naknadu pogrebnih troškova - ipak ne zadovoljavaju princip proporcionalnosti. Naime, Ustavni sud zapaža da i pored nesporne činjenice da postoji velik broj srazmjernih penzija, izgledne su situacije u kojima postoje korisnici penzija koji su svoje pravo na penziju u cijelosti ostvarili kod Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje, a njihovo posljednje prebivalište je u Republici Srpskoj. U takvim pravnim i faktičkim situacijama njihovi nasljednici, odnosno članovi uže porodice neće biti u mogućnosti da ostvare pravo na tu naknadu pod jednakim

uslovima kao i članovi uže porodice preminulih korisnika koji su imali posljednje prebivalište u Federaciji BiH odnosno u Brčko distriktu BiH. Naročito je moguće da zbog takvog svog statusa to pravo neće biti u mogućnosti da ostvare ni u Republici Srpskoj jer nisu bili korisnici penzije. Takva lica, odnosno njihovi nasljednici će, isključivo zbog svog prebivališta, biti dovedena u neravnopravan položaj iako je vidljivo da se ostvarivanje prava na naknadu pogrebnih troškova primarno vezuje za status korisnika penzije.

U tom pogledu, Ustavni sud zapaža da osporene odredbe člana 147. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i člana 2. stav 3. Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije mogu proizvesti posljedice na ostvarivanje prava za lica koja se nalaze van kategorije korisnika srazmjerne penzije zbog kojih su te odredbe ustanovljene. Zbog toga, Ustavni sud smatra da je dužnost javnih vlasti da uspostave jasne kriterije za određivanje kome će se isplaćivati ta naknada, bez dovođenja bilo koje grupe u neravnopravan položaj. Prema tome, Ustavni sud smatra da ne postoji razumno i objektivno opravdanje za različit tretman u konkretnom slučaju, odnosno da nije postignut razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U-5/24 od 30. maja 2024. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Načelo pravne sigurnosti

Postoji povreda načela pravne sigurnosti, kao jednog od osnovnih vidova vladavine prava u okviru prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u situaciji, kada je Vrhovni sud, zauzimajući drugačiji stav u osporenoj odluci u pogledu dopuštenosti revizije u odnosu na prethodno reviziono rješenje, a da nije dao razumno obrazloženje zašto odstupa od izričite zakonske odredbe, svog prethodnog stava i pravnog stava Odjeljenja tog suda - povrijedio načelo pravne sigurnosti kao jedan od osnovnih vidova vladavine prava.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud takođe podsjeća da je, prema članu 198. stav (3) ZPP-a (Zakon o parničnom postupku – „Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15), sud vezan za svoja rješenja ako se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije šta drugo određeno. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je i Evropski sud za ljudska prava u predmetu *Vusić protiv Hrvatske* (stav 43.) primijetio da je, u skladu s domaćim pravom, Vrhovni sud bio vezan za svoje rješenje od 25. februara 2004. godine jer se ono nije odnosilo na upravljanje parnicom. To, između ostalog, znači da je to rješenje bilo obavezujuće za isti taj sud u naknadnom toku istog postupka. Tako, prema mišljenju Ustavnog suda, i u konkretnom slučaju Vrhovni sud je, u skladu sa članom 198. stav (3) ZPP-a, bio vezan za svoje rješenje od 27. februara 2018. godine, odnosno to rješenje je bilo obavezujuće za Vrhovni sud i u naknadnom toku istog postupka, tj. i prilikom odlučivanja o dopustivosti revizije apelanta 24. januara 2023. godine.

Imajući u vidu sve navedeno i podržavajući stavove Evropskog suda, među kojima i stav da je uloga višeg suda u državi članici upravo da rješava sukob sudske prakse, izbjegne razilaženje i osigura jednoobraznu primjenu prava (vidi Evropski sud, *Vusić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 48101/07, presuda od 1. jula 2010 godine, stav 45. i *Zielinski i Pradal i Gonzales i ostali protiv Francuske [GZ]* br. 24846/94 i 34165/96 do 34173/96, stav 59, ECHR 1999-VII), Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud, kao sud posljednje instance za odlučivanje u apelantovom slučaju, protiv čijih odluka nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, zauzimajući drugačiji stav u osporenoj odluci u pogledu dopuštenosti revizije u odnosu na prethodnu revizionu odluku, a da nije dao razumno obrazloženje zašto odstupa od svog prethodnog stava, povrijedio načelo pravne sigurnosti.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3993/22 od 18. januara 2024. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Mjениčko pravo

Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada nema ništa što bi ukazivalo da su Kantonalni sud i Vrhovni sud proizvoljno primijenili pravo kada

su utvrdili da konkretno mjenično potraživanje nije zastarjelo jer se zastarni rok računa od upisanog dana dospjelog, a ne od dana izdavanja mjenice, te kada su razrješavali pitanje formalnopravne ispravnosti spornih mjenica, a ne osnovnog pravnog posla i kada apelanti nisu dokazali da je cesijom (osim prava glavnog pravnog posla) preneseno i mjenično pravo koje se može prenositi samo indosamentom, osim ako je na samoj mjenici suprotno naznačeno, što ovdje nije slučaj.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud ukazuje da su redovni sudovi, suprotno tvrdnjama apelanta, u predmetnom postupku rješavali pitanje formalnopravne ispravnost spornih mjenica i da su razriješili mjeničnopravni spor, a da se nisu bavili osnovnim pravnim poslom. Osim toga, Ustavni sud zapaža da iz činjenica predmeta proizlazi da je u konkretnom slučaju osnovni pravni posao prenesen cesijom sa tužitelja na umješaća. Međutim, suprotno tvrdnjama apelanta, kako su obrazložili Kantonalni sud i Vrhovni sud, apelanti ničim nisu dokazali da je preneseno i mjenično pravo koje (kako to proizlazi iz citiranih relevantnih zakonskih odredbi) može biti preneseno samo indosamentom, osim u slučaju ako je na samoj mjenici naznačeno da se ne prenosi na taj način, pa se tada prenosi cesijom. Dakle, kako su to i obrazložili Kantonalni sud i Vrhovni sud, apelanti u postupku nisu dokazali da je na mjenici naznačeno da se mjenična prava neće prenositi indosamentom niti je dokazano da su ona prenesena cesijom (član 242. Zakona o obligacionim odnosima - „Službeni list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Službeni list Republike BiH“, br. 2/92, 13/93 i 13/94 i „Službene novine Federacije BiH“, br. 29/03 i 42/11, te član 12. Zakona o mjenici - „Službene novine Federacije BiH“, br. 32/00 i 28/03). U vezi s tim, nema ničeg proizvoljnog u obrazloženju redovnih sudova o postojanju aktivne legitimacije tužioca.

Takođe, s obzirom na navedeno, tužilac nije ni imao obavezu promjene, kako apelanti tvrde, prilagodbe tužbenog zahtjeva. Ustavni sud ukazuje i da standard obrazložene sudske odluke kao segment prava na pravično suđenje dopušta višim sudovima da samo podrže razloge koje su niži sudovi naveli kao obrazloženje, bez potrebe da te razloge ponavljaju (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Garcia Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 26. i *Kikabidze protiv Gruzije*, presuda od 16. februara 2022. godine, tačka 62.), što je Vrhovni sud u konkretnom slučaju i uradio, a što ne čini njegovu odluku suprotnu standardima prava na pravično suđenje.

Zbog toga, Ustavni sud smatra da su navodi apelanata neutemeljeni.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-4355/20 od 6. jula 2022. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Naknada za eksproprisane nepokretnosti

Nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer je sud u osporenoj odluci dao jasna i relevantna obrazloženja u pogledu primjene materijalnog prava, a apelant ni na koji način nije doveo u pitanje ukupnu pravičnost sprovedenog postupka.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud jasno obrazložio zaključak da tužiteljici kao suvlasniku eksproprisanih nepokretnosti (zemljišta i objekata), shodno odredbi člana 210. ZOO (Zakon o obligacionim odnosima - „Službeni list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske,“ br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04), pripada pravo na ali-kvotni dio (1/5) naknade utvrđene sporazumom o naknadi. Osim toga, Vrhovni sud je, pozivajući se na relevantne odredbe ZOO i Zakona o eksproprijaciji („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 112/06, 37/07, 66/08, 110/08, 106/10, 121/10, 2/15 i 79/15), ukazao na pravnu prirodu sporazuma o naknadi koji, shodno odredbi člana 69. stav 4. Zakona o eksproprijaciji, ima snagu izvršne isprave i zamjenjuje pravosnažno rješenje suda o određivanju naknade za eksproprisane nepokretnosti.

Ustavni sud ne može prihvatiti apelantove navode da „nije bilo potrebe da apelant pokreće postupak“ ili da iznese prigovore koji se tiču svojine na izgrađenim objektima. Naime, nesporno je utvrđeno da je apelant po punomoći zastupao tužiteljicu u postupku zaključivanja sporazuma o naknadi za eksproprisane nepokretnosti i da ga je u punomoći tužiteljica ovlastila da je zastupa „u postupku prodaje njenog dijela zemljišta i za prijem novca od prodaje“. Međutim, nesporno je utvrđeno i da apelant to nije isticao u ostavinskom postupku, tako da su on i tužiteljica proglašeni nasljednicima s utvrđenim dijelovima na svim nepokretnostima. Apelant to nije isticao ni prilikom zaključenja sporazuma o naknadi, kojim je utvrđeno da se njemu i tužiteljici određuje naknada u visini njihovog susvojninskog

dijela, što je apelant prihvatio i potpisao sporazum.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-311/21 od 5. oktobra 2022. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Sastav suda i obrazloženje presude u krivičnom postupku

Nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada apelant svojim navodima nije doveo u pitanje sastav suda, niti je presuda rezultat bilo kakve proizvoljnosti u pogledu ocjene dokaza. Dato je obrazloženje na primjedbe u pogledu zaključka o apelantovoj krivici, zakonitosti dokaza i razloga za odbijanje apelantovih prijedloga za izvođenje određenih dokaza, te nema ništa što ukazuje da je došlo do kršenja bilo kojeg standarda prava na pravičan postupak.

Iz obrazloženja:

Kada je u pitanja sastav suda, apelant po prvi put u apelaciji navodi da sud nije bio propisano sastavljen (u skladu s odredbom člana 185. Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku - „Službene novine Federacije BiH“, br. 7/14 i 74/20), jer zakonska odredba propisuje da sudećim vijećem predsjedava sudija za maloljetnike ili sudija koji ima posebna znanja iz oblasti prava djeteta. O toj činjenici stranke i branilac nisu obaviješteni. U vezi s navedenim, Ustavni sud najprije primjećuje da je u odgovoru na apelaciju Kantonalni sud naveo da predsjednik vijeća ima završen magisterij „maloljetničke delinkvencije“, o čemu je apelantov prethodni branilac bio upoznat, a sudija je dakle imao posebna potrebna znanja koja se traže navedenom odredbom. Nadalje, Vrhovni sud je naveo da ne postoji zakonom propisana obaveza da se sud u presudi izjašnjava o navedenom. Stoga je Ustavni sud mišljenja da apelantovi navodi o nepropisanom sastavu vijeća nisu utemeljeni u okolnostima konkretnog predmeta, niti se može zaključiti da vijeće koje je sudilo nije bilo propisno sastavljeno.

Imajući u vidu specifičnu prirodu predmetnog postupka, činjenicu da je oštećena dijete od deset godina, Ustavni sud, prije svega, ističe da u okolnostima konkretnog predmeta apelantova odbrana nije bila u konvencijskom smislu ograničena unakrsno ispitati oštećenu kao svjedoka

tokom suđenja zbog činjenice da su joj prilikom neposrednog saslušanja pitanja postavljana posredstvom suda, uz pomoć psihologa, dok se ona nalazila u drugoj prostoriji, a zbog sprječavanja njene sekundarne viktimizacije, tj. traumatizacije, na što je ukazano u obrazloženjima osporenih presuda. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je na glavnom pretresu i apelant saslušan u svojstvu svjedoka, ali da njegov iskaz sud nije cijenio kao vjerodostojan, o čemu je dao jasna i detaljna obrazloženja, dovodeći taj dokaz u vezu s ostalim provedenim dokazima.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-454/21 od 6. aprila 2022. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Ugovor o osiguranju vozila

Nije prekršeno pravo apelanta na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su redovni sudovi saglasno utvrdili da tužbeni zahtjev za naknadu štete nije osnovan jer je tokom postupka utvrđeno da je apelant na principu dobrovoljnosti sklopio ugovor o osiguranju vozila sa tuženim pod uslovima koji su mu bili poznati i da mu je šteta isplaćena saglasno uvslovima koje je zaključenjem ugovora prihvatio. To su redovni sudovi dovoljno jasno i argumentovano obrazložili, a iz obrazloženja ne proizlazi proizvoljnost u segmentima na koje je apelant neosnovano ukazao.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud ukazuje da su pozitivnim propisima regulisani uslovi za sklapanje ugovora o osiguranju vozila, da je takav ugovor na principu dobrovoljnosti sklopio apelant sa tuženim, u skladu sa Opštim uslovima za kasko osiguranje motornih vozila (preuzeti sa www.triglav.ba) koji su apelantu bili poznati, na sumu osiguranja koja je apelantu bila poznata na osnovu koje je utvrđena premija osiguranja i iznos štete. Imajući u vidu da su ove pravno relevantne činjenice tokom postupka utvrđene, a iz kojih je proizašlo da apelant nije bio doveden u zabludu prilikom sklapanja ugovora, jer su mu sve navedene okolnosti bile poznate prije sklapanja ugovora, Ustavni sud smatra da u relevantnim okolnostima konkretnog slučaja apelant nije imao „ostvariv zahtjev“ za naknadu štete, a samim tim ni „legitimno očekivanje“ da će njegovom zahtjevu biti udovoljeno.

Prema tome, u konkretnom slučaju novčano potraživanje po osnovu naknade štete ne bi se moglo smatrati imovinom, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pa stoga nema ni kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2440/20 od 9. marta 2022. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Suđenje u razumnom roku

Došlo je do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih slobodabudući da je dužina postupka bila pretjerano duga, za šta nadležni organ nije dao razumno i logično objašnjenje.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud ponavlja da se opravdanost dužine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i u odnosu na sljedeće kriterije: složenost predmeta, postupanje apelanata i relevantnih organa vlasti, te šta je u sporu za apelante bilo dovedeno u pitanje (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Mikulić protiv Hrvatske*, presuda od 7. februara 2002. godine, predstavka broj 53176/99, tačka 38. i *Delić protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 2. marta 2021. godine, predstavka broj 59181/18, tačka 18).

Ustavni sud će u odnosu na dužinu trajanja postupka uklanjanja bespravno izgrađenog objekta razmatrati period od provedenog inspekcijuskog nadzora pa do donošenja odluke Ustavnog suda. Dakle, period koji traje duže od 10 godina.

U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da se radi o upravnom postupku uklanjanja bespravno izgrađenog spornog objekta. Osim toga, radi se o postupku koji je od većeg značaja za apelantice, ali Ustavni sud zaključuje da se ne radi o naročito složenom postupku. Takođe, Ustavni sud ne može zaključiti da su apelantice svojim ponašanjem doprinijele dužini postupka.

Ocjenjujući ponašanje Inspektorata u postupku uklanjanja bespravno izgrađenog objekta, Ustavni sud smatra da dužina postupka u ovom slučaju ne zadovoljava zahtjev „razumnog roka“ iz člana 6. stav 1. Evropske

konvencije, imajući u vidu da ukupno traje duže od 10 godina i da još uvijek nije okončan.

Nakon što je ispitao sve dokumente koji su mu podneseni u apelaciji, Ustavni sud nije uočio bilo kakvu činjenicu ili argument koji bi mogao opravdati sveukupnu dužinu navedenog postupka. Imajući u vidu svoju praksu o ovom pitanju, Ustavni sud smatra da je u konkretnom predmetu dužina postupka, koji još uvijek nije okončan, prekomjerna, te da nije zadovoljila kriterij „razumnog roka“.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3191/22 od 19. juna 2024. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVA NA PORODIČNI ŽIVOT

Povjeravanja maloljetne djece na brigu i odgoj jednom od roditelja

Prekršeno je apelantino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada obrazloženje osporene odluke Kantonalnog suda ne ispunjava standarde prava na obrazloženu odluku o važnim činjeničnim i pravnim pitanjima koja su bila od značaja za odlučenje o mjeri osiguranja povjeravanja maloljetne djece na brigu i odgoj jednom od roditelja. Uz to, došlo je do povrede apelantinog prava na porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer osporenom odlukom o povjeravanju maloljetne djece nije odlučeno o apelantinom pravu da viđa svoju djecu, što nije ni u skladu s principom „najboljeg interesa djece“, prema stavu 3. člana 9. Konvencije o pravima djeteta.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da se osporene odluke o privremenom povjeravanju djece tužiocu zasnivaju isključivo na procjeni da je njegov „imovinski kapacitet“ da djeci osigura adekvatne uslove za normalan rast i razvoj bolji od apelantinog. Međutim, ekonomska snaga jednog od roditelja jeste važan, ali ne može biti i odlučujući faktor da bi na osnovu samo tog faktora sud mogao donijeti odluku o povjeravanju djece jednom, bez prava drugog roditelja da ima adekvatne kontakte s djecom. Stoga, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, u ovom slučaju, propustili da ispituju i uzmu u obzir sve bitne aspekte i odluče šta je u najboljem interesu djece, kako to

predviđaju zakoni i Konvencija o pravima djeteta. Naročito, Ustavni sud posebno ističe da Kantonalni sud nije dao nikakvo obrazloženje u vezi s apelanticinim navodima da je, u međuvremenu, osigurala sebi smještaj i sve troškove života, kao i da ostvaruje prihode na ime usluga koje obavlja za Udruženje „Majka Krispina“ u Međugorju. Takođe, iz obrazloženja odluke se ne vidi ni da je Kantonalni sud obratio pažnju na apelanticine žalbene navode da je tužilac prijavljen zbog nasilja u porodici. Potpuno uvažavajući pravo svakog na presumpciju nevinosti, takvi navodi su zahtijevali da sud to pitanje ispita s dužnom pažnjom, kako bi što bolje mogao utvrditi šta je u najboljem interesu djece.

U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da se osporene odluke odnose na privremenu mjeru kojom se tužiocu povjeravaju na staranje maloljetna djeca do donošenja konačne odluke o tužbenom zahtjevu. Međutim, sudovi nisu istovremeno odlučili kako će apelantica ostvarivati kontakt s djecom za vrijeme trajanja te privremene mjere, iako je apelantica to eksplicitno istakla i u žalbi protiv prvostepene odluke. Ustavni sud zapaža da je osporena odluka zasnovana i na službenoj zabilješci Centra za socijalni rad kojem je relevantan kriterij taj što maloljetna djeca nisu pokazala emocije prema majci kada ih je posjetila, iako je riječ o djeci koja su u vrijeme odvajanja od majke imala 15 mjeseci i o njihovom ponovnom susretu nakon tri mjeseca. Takođe, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u osporenoj odluci naveo da „uz idealne uslove za život i razvoj i okružene ljubavlju oca i njegovih roditelja, uz redovne posjete majke, maloljetne djevojčice mogu biti formirane u fizičkom i psihičkom smislu u normalne i zdrave osobe“. Osim toga, te uprkos navedenoj konstataciji, Kantonalni sud je propustio razmotriti apelanticin prigovor da sudovi nisu istovremeno s donošenjem privremene mjere o povjeravanju maloljetne djecu tužiocu - odlučili kako će apelantica ostvarivati kontakt s djecom za vrijeme trajanja te privremene mjere i, vodeći računa o najboljem interesu djece, navesti bilo kakve relevantne razloge o tome zašto apelantici osporenim odlukama nije omogućen kontakt s djecom za vrijeme trajanja odluke o privremenoj mjeri. Sama ta činjenica je dovoljna da Ustavni sud zaključi da sudovi nisu na odgovarajući način osigurali apelanticino pravo na poštovanje porodičnog života u odnosu na njeno pravo na djelotvorni kontakt sa svojim maloljetnim kćerkama, odnosno da nisu ispunili svoju pozitivnu obavezu u odnosu na apelanticino pravo na porodični život.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2766/23 od 18. januara 2024. godine)

PRAVO NA PRIVATNI I PORODIČNI ŽIVOT, DOM I PREPISKU

Povjeravanje maloljetnika na brigu i odgoj

Ne postoji kršenje prava na porodični život iz člana II/3. f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda s obzirom na to da je već ranije maloljetno dijete povjereno apelantici na brigu i odgoj, a u osporenom izvršnom postupku je određen način ostvarivanja kontakata tražitelja izvršenja i maloljetnog djeteta.

Iz obrazloženja:

Apelantica smatra da joj je odlukama izvršnog suda kojima je određen međusobni kontakt tražitelja izvršenja i maloljetnog djeteta povrijeđeno pravo na porodični život. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da se iz člana 8. Evropske konvencije ne može izvući prioritet za bilo kojeg od dva roditelja, a svaka odluka oko davanja starateljstva nad djecom podrazumijeva miješanje u pravo na poštovanje porodičnog života jednog ili oba roditelja (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-77/17 od 15. februara 2017. godine, tačka 30, dostupna na www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, te okolnost da je ranije u brakorazvodnoj parnici odlučeno da će maloljetno dijete živjeti s apelanticom, kao i to da je u izvršnom postupku osporenim odlukama određen način viđanja maloljetnog djeteta sa tražiteljem izvršenja, pri čemu je apelantica obvezana da osigura prisustvo maloljetnog djeteta organizovanim kontaktima, Ustavni sud smatra da su navodi o kršenju prava na porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, neutemeljeni. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da je u datim okolnostima prevagnuo interes maloljetnog djeteta koje ima pravo održavati lične odnose i neposredne kontakte s tražiteljem izvršenja, tj. s roditeljem s kojim ne živi.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3716/22 od 30. maja 2024. godine)

ZABRANA DISKRIMINACIJE

Dionice pravnog lica

Nema kršenja zabrane diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda budući da apelant nije ponudio nikakve argumente u prilog tvrdnji o svojoj navodnoj diskriminaciji.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud smatra da apelantovi navodi da je kao privatnopravni subjekt diskriminisan, u odnosu na izvršenika kao javnog subjekta u pogledu mogućnosti izvršenja na dionicama pravnog lica u zavisnosti od vrste vlasničke strukture - nisu dovoljni da bi potkrijepili njegove tvrdnje da je u predmetnom postupku na bilo koji način diskriminisan. Naime, Ustavni sud, u prvom redu, zapaža da je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 46/16 od 15. juna 2016. godine) donesen od entitetskog zakonodavnog tijela, u okviru entitetske nadležnosti, što znači da Federacija BiH ima određenu slobodu u zakonskoj regulativi te oblasti. Nadalje, Ustavni sud se u prethodnim tačkama odluke detaljno izjasnio o primjeni spornog propisa na konkretan slučaj i zaključio da u vezi s navodima o kršenju prava na pravično suđenje nije bilo proizvoljnosti.

Osim toga, Ustavni sud primjećuje da apelant, osim pozivanja na kršenje navedenog prava, nije ponudio bilo kakav argument i dokaz koji bi upućivali na to da je u predmetnom postupku na bilo koji način diskriminiran u odnosu na izvršenika, ili da je, u smislu standarda tog prava, drugačije tretiran u odnosu na druga lica u istoj situaciji bez razumnog opravdanja, niti takvo što proizlazi iz činjenica predmeta. Stoga, budući da apelant u apelaciji ne nudi relevantne argumente koji bi uputili na suprotan zaključak, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na imovinu neosnovani.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-4329/20 od 20. aprila 2022. godine)

POZIV AUTORIMA

Poštovani autori,

Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli objavljuje poziv svim autorima da dostave svoje radove za novi broj „Zbornika radova Pravnog fakulteta u Tuzli“.

Poziv za dostavu radova je trajno otvoren.

Radove možete dostaviti na e-mail adresu: zbornikpftz@untz.ba ili putem pošte na adresu: Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, ul. Muhameda Hevaija Uskufija br. 7, 75000 Tuzla – sa naznakom za „Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli“. Ukoliko radove dostavljate poštom obavezno je dostaviti potpisanu printanu verziju rada u tri primjerka, te jedan primjerak elektronske verzije na CD-u.

S poštovanjem,

PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA U TUZLI

Uredništvo časopisa

Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli

